

Иван Вазов

ВЕСТНИКАР ЛИ?

Комедия в едно действие

Вазов, Иван

Вестникар ли? / Иван Вазов. - Варна : Anapest.Org, 2013. - 30 с.; PDF 134 KB, Trebuchet MS, 14 pt.

Съдържа: Бележка от редактора
УДК 886.7-2

Рубриката е под редакцията на Огнян Антов

Бележка от редактора

Вазовата комедия е едноактна шега с фейлетонни, водевилни, фарсови, характерологични и пр. похвати. Сюжетната ситуация с едно изречение: Главният герой от две години не чете вестници, намразил ги е заради продажността и низостта им, ала около него всичко е вестници и вестникари: приятелят му е маниак на вестници, чете ги по цял ден; синът му тайно издава вестник; дъщеря му тайно се води с вестникар, а друг вестникар го изнудва и всичко дружно се влияят от неговата страст по новините от актуалната през 1900 година война на бурите с колониалните британски войски.

Какво прави впечатление?

(1) Всички герои до един се проявяват двулично:

- бащата мрази вестникарите, но се оставя да го изнудват, а накрая кандисва на зет и син вестникар;
- жена му дебне какво ще му е настроението и според него решава какво, как и доколко да говори и разкрие или да премълчи;
- приятелят му държи противната страна в бурската война, ала като е за келепира и успеха на имотна сделка, обръща приказката си, за да се докопа до подпис;
- синът му гони и бие продажния си колега вестникар, а сам съветва да се пише по неговия начин;
- дъщерята и кандидат-зетят вестникар са за чисто и честно слово, ала склоняват да представят пред ядосания баща зетя като друг човек и той се оплита в лъжи;
- героят на продажния тип вестникар пък си е с основна характеристика двуличие - той изнудва.

(2) Това всъщност решава и превеса на фейлетонния подход пред комедиографския: в общество, в което няма изцяло положителен герой, няма и как да бъде застъпен назидателно-разобличителен елемент. Оттам следва необосновият, скоротечен и изкуствен финал-развързка - героят се преобръща наопаки, а санкцията на победилата правда не съществува и във финала зейва дупка.

Това е например основна персонажна разлика, ако сравним с "Криворазбраната цивилизация" на

Войников.

Ако Вазов беше развил борбата идеали-продажност, щеше да се наложи и второ действие, и още един поне възлов герой.

(3) Сравненията и влиянията.

"Чичовци" е първото голямо влияние. Двойката Хаджи Смион - Иванчо Йотата виждаме и тук с не по-малък комичен заряд. Дори приятелят е назован по същия начин: Иванчо.

"Криворазбраната цивилизация" влияе със семейната схема (баща доминант, майка роб, син и дъщеря със свои нови представи и мераци; елементи на сблъсък на поколенията, цивилизационни проблеми). Липсва чужденец - отрицателен герой (като Маргариди), както и изцяло положителен такъв (като даскал Митю).

(Затова казахме най-горе, че това е по-скоро едноактна шега, нежели пълноводна комедия.)

20 години по-рано румънецът Караджале пише "Господин Леонида и реакцията". Интересното е, че става дума за камерна битова пиеса, в която комичното се изгражда чрез обикновения човек, поставен на шумен политически фон. При Вазов имаме подобна ситуация - доколкото настроението на главния герой, а оттам и поведението на околните, е поставено в зависимост от политиканството му.

(4) Най-развито е комичното по отношение на всичко, що е вестникарско. Първо, друго в света на пиесата освен вестникарство (новини, морал, съдбовност, действия и т.н.) не съществува. Второ, Вазов пародира своята тема от разни страни, като най-запомнящи се са напътствията за правене на журналистика (отлично актуални за българската жълта, а и нормална преса към годината на тази бележка, 2013), които могат да се съберат в мининаръчник; запомнят се и многото пародирани имена на вестници, в които пък се крие вестникарският нагон на българина.

Влезте през 2013-а в някоя регионална библиотека, потърсете отдела за периодиката и ще се изумите колко вестници и списания списва българският автор, списвал и ще списва - знайни и най-паче незнайни.

ЛИЦА

ПАВЕЛ МИШЕМОРОВ
ЛИСАВЕТА, негова жена
БОЖАНКА, дъщеря им
ДРАГАН, син им
ИВАНЧО, приятел Мишеморов
ДЕРКОВИЧ, ЛАЗАРОВ - редактори
Един вестникопродавец
Един работник

Действието става в края на 1899 г. в София.

Гостна стая в къщата на Мишеморова, еснафски мебелирана; миндер с възглавници, няколко стола, една маса, печка. На стената образите на княза и на императора Николая II. Една врата води в стая, друга - на пруста. Прозорец към пътя.

Лисавета и Божанка седят до масата с вестници в ръце.

ЯВЛЕНИЕ 1

Лисавета и Божанка

Божанка. Но щом одобряваш, кажи му, мале.

Лисавета. Не смея, ти му кажи, Божано. Като го зная какъв е сприхав, изгубвам кураж.

Божанка. Но какво е лошото на Лазарова? Добър момък. Аз ще бъда щастлива. И ти имаш добро мнение за него.

Лисавета. Добър, добър... но е вестникар.

Божанка (въздиша). Ох, и тати не може да търпи вестникарите, истина е.

Лисавета. Ни тях, ни вестниците... (Гледа във вестника.) Но аз изгубих де четях за бурите...

Божанка. От тия бури пусти сега зависи разположението му, охотата му, сънят му. Мръщи се, ако новините са лошава; на трапезата минува му глад, щом чуе за несполука на бурите. Жеден и любопитен, но вестници не чете. Мрази и тях, и които ги пишат. Това е моето злостастие.

Лисавета (дига очи от вестника). Божано, по-хубаво ти приими бурята.

Божанка. Каква буря?

Лисавета. Кажи на баща си кого искаш. Ти ще се жениш, не аз.

Божанка (усмихва се). Каква си страшлива, мале!

Лисавета. А ти си много сърцата. Туряш мене все на топа на устата.

Божанка. Почитам те, като майка.

Лисавета (ослушва се). Някой иде. Той е. (Притулят бързо вестниците под възглавниците на миндера.)

ЯВЛЕНИЕ 2

Горните и Павел

Павел (влиза весело). Ха, ха, ха! Иванчо мислеше, че има работа с дете. Бре два лева, бре четири, бре осем – та на дванайсет. Нито стотинка подолу. Ама ти, каже, си купувал метъра на времето по два гроша! Това е моя работа, Иванчо!... Въртя, сука – па ги даде. Трябваше му на двора това място. (Към жена си.) Лисавето, чу ли? Пак надвили!... Па какво си се накичила с тая червената рокля като циганка на байрям? (Смее се.)

Лисавета (ниско). Весел е, сега е време да му кажа. (Клима на Божанка и тя излиза.) Павле, за дъщеря ни искам да си поприказваме. Божанка е харесала един добър ерген и той я харесва.

Павел. И ти харесваш ли го?

Лисавета. И аз го харесвам, и ти ще го харесаш, щом го познаеш.

Павел. Тогава свършена работа. Калугерка няма да правим Божанка. Ето пет хиляди лева зестра за Божанка от днешната печалба, както се врекох. Кой е той?

Лисавета. Господин Лазаров, добър и почтен младеж.

Павел. Щом е добър и почтен, повече – здраве. Каква служба има?

Лисавета. Не е на служба.

Павел (учуден). А какъв тогава добър и почтен? Аз ли ще храня жена му?

Лисавета (на себе си). Как да зина да му кажа? Не смея... Като ще викне... Нека Божана сама да му каже. Аз такова почитание не ща... Но що пък да му не кажа? Кураж мари, сестро!

Един вестникопродавач (от улицата). Нов вестник "Българобран"! Генерал Жубер разбит! Англичаните напредват към Претория!

Павел (стреснато слуша). Разбит? (Навъсва се и ходи сърдито.) Това е лошо нещо, много лошо нещо. (Към жена си.) Хай остави ме, сега време ли му е за годежи и женитби? Ти за весело нещо не дохождаш.

Лисавета (ниско). Ето сега и тая новина дойде! Иди му кажи, че Лазаров е вестникар. (Влиза в стаята.)

Павел (ходи намръщено). Разбит? Към Претория? Че как са разбити бурите? Тоя хлапак, да имам сила, ще го прикача на въжето! Дърли се, като че кой знай каква радостна новина... (Съглежда края на един вестник изпод възглавницата.) Кой е мушнал това тука? Аз гнусоти и в къщата си не ща, сто хиляди пъти съм казал. Трябва Драган да го е донесъл, магарето. (Отваря прозореца, па взима щипците от печката.) Жаба да видя, не ме е толкова гнус. (Изтегля с щипците вестника и го хвърля из прозореца, като гледа надолу.) Ах, падна на един файтонджия в коленете! (Влиза Иванчо с очила.)

ЯВЛЕНИЕ 3

Павел и Иванчо

Иванчо. Добър ден!

Павел. Ти знайш ли? Бурите разбити!

Иванчо. Няма такова нещо, аз сега четох вестниците. Напротив, англичаните са страшно разбити.

Павел (весело). Ха? Та и аз тъй знам.

Иванчо (сяда до масата). Сега ела да свършим, подпиши продавателното. (Изважда хартия из пазвата си и променя очилата.)

Павел (сяда до масата и взема перото). Голям кеф ми е сега. Но тоя кучи син, дето продаваше "Българобран", защо лъже тъй? Завчера пак вика, че хванали генерала Жубера роб, а то не излезе истина: само не можах да ям сладко.

Иванчо. Подпиши, Павле. А бе то, че ще надвият англичаните кога да е, не ще питане... (Вади вестник из пазвата си.)

Павел. Че ти отде знаеш това?

Иванчо (без да вдигне очи от вестника). Кой, аз ли?

Павел. Ти де!

Иванчо (вдига очи от вестника). Котката можа ли да победи левът? (Пак чете.)

Павел. А ние виждаме, че котката го побеждава.

Иванчо (гледа във вестника). Кой побеждава?

Павел. Котката побеждава англичаните.

Иванчо. Одраска ги само; но скоро ще да хрусне под зъба му. (Чете.)

Павел. Иванчо, ти си глупав: аз ти казвам, че бурите ще излязат на глава.

Иванчо (оставя вестника). А аз ти казвам, че ще ги смажат англичаните. Де е английската сила?

Павел. Тя е вятър пред бурските пушки.

Иванчо. Всичко, всичко ще смаже Роберто. Твоите бури са едно емфие за него. Подпиши.

Павел. Ти приказваш серсемски. Не ща да подпиша. (Хвърля перото.)

Иванчо (учуден). Как? Помяташ се?

Павел (навъсено). Двайсет лева метърът!

Иванчо. Как, осем лева повече, че бурите ще бъдат победени! Какво съм крив аз?

Павел. А аз какво съм крив? (Става.)

Иванчо (става). Двайсет лева метърът? Не мога.

Павел. Ако щеш.

Иванчо (ниско). Разсърди се пак за бурите. Трябва да го уталожа. (Високо.) Ако питаш, аз вярвам и не вярвам, че ще надделеят англичаните.

Павел. Не верувай!

Иванчо. Истина, не е за вярване. Бурите са много добри стрелци и се бият

храбро за отечеството си.

Павел. И имат страшни планински позиции, птичка не може прехвъркна.
(Сяда пак при масата.)

Иванчо. Па ако скокнат и жените на бурите...

Павел. С камъни ще ги избият. (Подписва.)

Иванчо. Па и Европа ще се намеси. (Преглежда подписа.) Хубаво! (Гужда
продавателното в пазвата си.)

Павел (разхожда се). Вчера ми казваше наш Драган, че Бисмарк рекъл, че
Крюгер е един велик човек... а други вестник немски писвал, че
Трансилвания ще бъде гроба на английската сила.

Иванчо. Трансваал, Павле. (Разгръща вестника.)

Павел. Ти пак с тоя вестник!

Иванчо. Трансилвания е в Немско... Ти не четеш вестници, затова бъркаш
имената. (Гледа към отворената врата към пруста и поима един вестник,
който някой му подава, като му гълчи нещо.)

Павел. Кой е там?

Иванчо. Изпуснал си тоя вестник на улицата и един файтонджия ти го
носи. (Разгръща го.)

Павел (сърдито). Дай го сам! (Взема вестника, разкъсва го и го хвърля из
прозореца.) Хванах с ръка тая гад, тръпки ме побиха.

Иванчо (смее се). Що съдра вестника?

Павел. Не мога да гледам нашите вестници. Кал, лъжи и глупости само в
тях. А тоя "Българобран" всяка заран пощата ми го носи.

Иванчо. На Дерковича вестника?

Павел. На Дерковича. Кюлхане. Пращаше ми го, аз му го връщах —
веднъж, дважд, трижд. Четвъртия път го накъсах на парчета и му го
повърнах в плик. Тогава ме изпсува, писа, че съм бил «глупав като сто
свини», и всеки ден ми го носи пощата. Искан да ме умори без време.

Иванчо. Голям чапкънин е. (Вади "Българобран" и го чете.)

Павел. Едно време и аз ги четях, ама се заклев, и вече става две години,
вестник не попипвам.

Иванчо. И не са за пипане. А защо се закле? (Чете вестника.)

Павел. Лъжи и псувни само... едни на други партизаните си казват... Тоя
бил разбойник, оня — шарлатанин, други — безчестен, други предател и
продажен; четвърти — келеш и глупец... Подлец е най-мекото... А
лъжите как измислюват пък! От сламката планина! Нежде се спречкали
партиите, някому одраскали края на ухото — като писнат ония гайди:
Салхана! Батак! Реки кръв протекли по улиците! Нали по-лани писаха, че
в ряховския митинг убили и заровили вече шурея наш, Беломустакова?
Развайка се жената, окахърихме се. .. Накарвам Божанка да удари
телеграф на домашните му за съжаление и утешение. Знайш ли какво ми
отговори погребаният? «Гюве, аз съм убит и погребан във вестниците; а
иначе съм здрав и читав и пия сега за вашето здраве!...»

Иванчо (смее се). Маскари из маскари! (Гледа пак във вестника.)

Павел. Видиш ли вестникар, знай — долен човек е. Почтен челяк вестник

не пише. Речеш ли вестникар — речеш чапкънин. Друг път и мене ме нарекоха разбойник. (Плюе.)

Иванчо (вдига очи от вестника). Ах! Защо?

Павел. Не съм ли ти приказвал? Тоя, "Българобран"-ът, Деркович де, прати ми един образ да си украся къщата с него и да му заема сто лева — щял да ми се отплати с вестника. Аз му отговорих по момчето, че ща му ги харижа, ако го спре. Писа тогава, че съм искал да го подкупувам, и ме нарече разбойник.

Иванчо. Вагабонтина!

Павел. Дадох го под съд за «разбойник». Две години се съдихме, похарчих четиристотин лева за адвокати и прочее, най-послед го осъдих на три дена затвор.

Иванчо. И излежа го?

Павел. Чакай. Един ден дохожда у мене стражар и ми казва, че иде да приведе в изпълнение решението. «Е, защо идеш при мене, приятелю?» «Редакторът е у дома ви», казва. «Де го?» «На покрива!» — и ми посочва коминаря, който чистеше с дълга четка комина ми от сажди! И го свали, та го запря! А оня остана!

Иванчо (смее се). Ха, ха, ха! Коминаят е бил отговорен редактор! Ха, ха, ха!

Павел. Видиш ли умни закони у нас? Какво беше крив коминът ми, та го оставиха недочистен?

Иванчо (смее се). Ха, ха, ха!

Павел. И затова не чета вестници.

Иванчо. Чакай, и в тоя "Българобран" има нещо. (Гледа във вестника усмихнат.)

Павел. Какво?

Иванчо. За тебе. (Чете.) «На вниманието на полицията.» (Усмихва се.)

Павел. Махни го! Не искам да ми четеш!

Иванчо. Аз на себе си само ще го чета. (Чете ниско.) «На вниманието на полицията! Заклетият враг на мишките, господин Мишеморов, иска да доведе в столицата ни индийската чума. От няколко време гражданите, които минуват край къщата на Мишеморова, затулят си носа от вонята на грамадите сплутни мишки, изтравени и изхвърлени пред портата на Мишеморова — денонощното занятие на тоя Атила за мишата порода.» (Смее се.) Вагабонтина!

Павел. Какво се смееш?

Иванчо. Имаш право, гнусотии! (Чете пак за себе си.) «Уверяват обаче, че това е една малка част от безбройните жертви на Мишеморова; по-голямата част от отровените столични мишки Мишеморов за спекулация ги пращал в бурета, във вид на консерви, в обсадения Ледисмит, дето цената им...» Ха, ха, ха!

Павел. Какво се споменува там Ледисмит?

Иванчо (смее се). Казва, че в Ледисмит сега се хранят с котки, с плъхове и с мишки!

Павел. Това ме радва; но махни вече тоя парцал от ръцете си. (Влиза Лисавета.)

ЯВЛЕНИЕ 4 Горните и Лисавета

Лисавета (носи нещо увито в книга). Добре дошли, Иванчо! (Ръкува се.)
Какво правите?

Иванчо. Четем с Павля новините.

Лисавета (към Павля). Донесоха портрета, турнали му рамка.

Павел. А! На генерала Жубера? Да се окачи. Това какво е? (Посочва намусено вестника, в който е увит портрета.) Проклетият черчеведжия!
(Хваща вестника с дилафа и го хвърля през прозореца.)

Иванчо (взема и гледа портрета). Юнашка работа. Каква брада! Имаше му едно хубаво описание на живота... в кой вестник беше? (Бърка в пазвите на сетрето си.)

Павел. Каж ми тъй, науст. (Към Лисавета.) Лисавето, окачи го между княза и цар Николая! (Лисавета окачва образа.)

Иванчо. Не, по-добре да намеря вестника. (Вади вестници един по друг из разни джобове на сетрето си, като именува вестниците.) Това е "Светлина", това е "Мироглед", а това – "Народен вик"; "Народна гордост"; "Народно благо"; "Български лев"; "Витошки орел"; "Черноморски лебед"; "Сокол"; "Средногорски вепър"; "Змей"...

Лисавета. Много зверове!

Иванчо (продължава да вади). "Република"; "Идеал"; "Българска революция"; "Социална буря"; "Вулкан"... (Вади кърпа и си брише потта.)

Павел. Стига си ги вадил, настръхнах. Цяло купище стана.

Иванчо. Забравил съм "Съзнание"...

Павел. Всичката тая попара гълташ ли я?

Иванчо. Да ям забравям, без това не мога. И жена ми от най-напред чудо правеше, искаше да ме напусне; па привикна и тя да ги чете. Сега имаме мир в къщи. Даже си грабаме "Българобран", кой да го чете по-напред.

Павел. Аман! Все тоя "Българобран"!

Иванчо. Най-сербез и най-привлекателно пише, затова.

Павел. Най-хамалски псува.

Иванчо. Истина, но най-изкусно. Аз го чета от заглавието до последното обявление.

Лисавета (усмихната). И всичките тъй? Остая ли ви време да спите?

Иванчо. Не, всичките не чета цели, на например: "Зора".

Лисавета (ниско). Лазаровият вестник.

Иванчо. Умряла работа, дяконски вестник.

Лисавета. Лъжете се, господин Иванчо: най-първият вестник е.

Иванчо. Моля, госпожо, само за това недей ме учи. С тия пуцини живея и

знам какво говоря. За Лазарова лошо не мога да кажа; но вестникът му — приспива... Искате ли да сравним? (Разгръща "Зора".)

Павел. Не трябва: вземи единия, та удари другия.

Лисавета. Нека, нека...

Иванчо. Павле, позволи. Искам да убедя госпожата. Ти, ако щеш, затули си ушите... За пример да ви прочета препирнята им. (Чете в "Зора".) «В миналий брой г. Деркович даде нови доказателства за низкия си нравствен уровень. На нашите аргументации и спокойни разсъждения по въпроса, вместо пак с такива, отговаря ни с обикновените на възпитанието си улични ругателства, с които понизява печатното слово и каля високото му призвание. Г. Деркович, за да тури в заблуждение доверчивите и безкритични умове...» (Прозява се.)

Павел (прозява се; отива към образа на Жубера).

Лисавета. Какво се запрозяхахте? Глупаво ли е?

Иванчо (към Лисавета). Умряло, умряло!... А ето какво пише във вчерашний си брой Деркович. (Чете "Българобран".) «Нямаше да се занимаваме с оная мръсна муцуна, която носи позорното име Лазаров...»

Лисавета (ниско). Ах! (Високо.) Стига, стига!

Павел. Кой Лазаров?

Иванчо (чете.) Хъ-ъ-ъ... «Позорното име Лазаров и пише вестник за срам на България; но за последен път рекохме да натъркаме с хрян носа на това глупаво добиче и да сипем още малко катран в роговете му. Тоя нещастни Лазаров, който е по-глупав и от калевра и мирише от сто сахатя на червива котка, си е позволил да ни дава съвети за нравственост със сериозността на една стара блудница... А бе, чоджум, ний такива като тебе ги завтъкваме на пояса си: ти когато още мъркаше около полите на булевардните кокотки...»

Лисавета (гневно). Стига тоя мръсен вестник!

Иванчо. Тука душа само! Блъска, блъска, като топор! (Сваля очилата си и търси из всичките джобове другите.)

Павел (гледа вестниците). Я си ги прибири тия, че ми се потърси.

Иванчо. Душа, душа!

Павел. Този ли беше писал, че на Калканова вината били калпави и се отравяли хора от тях?

Иванчо. Да, подир два дена писа, че това не било вярно и че те били първите в София!

Павел. Ха! Ами че как тъй?

Иванчо (смига и прави движение с ръка, като че брои пари).

Павел. Тъй ли? А аз на Калкановото място пари не — ама ританица бих му дал!

Иванчо. Аз с юмруци бих го изпратил из портата.

Лисавета. И пак го четете!

Иванчо. Чета го, краста ми е станало... (Прибира си вестниците и гужда другите си очила.)

Лисавета (усмихната). Ти си с шест очи, вика се, господин Иванчо.

Иванчо. Тия очила са за гледане; а другите бяха за четене. Имат разни служби.

Павел, Ами очите какво правят?

Иванчо. Гледат през стъклата. Но да си вървя, сбогом. (Ръкува се с тях.)

Лисавета. Сбогом, много здраве.

Павел (към Иванча, който тръгва). Забравихте и тоя вестник. (Посяга да го хване, но взима дилафа, та с него му го подава.)

Иванчо (смее се). Хай да те поживи господ! (Взема вестника.) Ще дойда следобед, та да идем при нотариуса.

Павел, Ела по-рано, по два часът, че после имам работа на кръщенето на Първановото дете.

Иванчо. Тъй, ти му си кум.

Лисавета. Приказвахте ли за името на момчето?

Павел. Сговорихме се с баща му вече.

Иванчо. Какво име?

Павел. Жуберчо!

Иванчо. Ах! (Смее се и излиза.)

Павел. Ах, забравих да го питам по-потънко за победата на бурите. (Към жена си.) Лисавето, бурите страшно били англичаните... Какво ми си готвила днес? Искам да ям като вълк. Ама как ми хващаш очите с червения фустан!...

Лисавета. Харесваш ли го? И Божанка го хареса.

Павел. Още си хубавичка женица. Попска яхния има ли?

Лисавета. И шкембява чорба, каквато обичаш ти.

Павел. Тъй! Днес е Великден за мене.

Лисавета (ниско). Сега е разположен, да му говоря... Не, по-добре следобед. (Високо.) Обядът е сложен, да вървим. (Влиза в стаята.)

Павел (спира се пред образа на генерала Жубера.) Мойто Жуберче! Браво бе, Жубер! Блъскай! Блъскай. .. Каквото дирили, намерили. (Влиза в стаята.)

ЯВЛЕНИЕ 5

Деркович

Деркович (влиза от прустната врата). Няма тук Мишеморова. Ще го почакам малко. (Ходи из стаята.) Стани в България вестникар, та да прокопсаш. Какви розови надежди ми се усмихваха, когато захванах вестникарството, какви вълшебни сметки правех! Хилядо броя, по десет лева — десет хиляди; две хиляди броя — два̀сет хиляди лева; за две години — четирийсет хиляди, за пет — двеста хиляди! Крез! Ротшилд!... Страшна измама! Миналата зима прекарвах спартански, без огън: вестниците списувах завит до шия в юрган, като родилка; на Великден по економически съображения отговях у дома си, имах меню: хляб, две яйца и кашкавал. От провинцията нито бодка! Благодарение малко на

ръчната продажба в София, че не умрях от индийски глад. Но колко ум, какви тактики – за да направя да се харчи "Българобран"! Десет пъти съм карал кабинета да пада; три пъти свалях чрез дворцова революция Абдул Хамида... Оная ми ти българин като се спусна да купува вестника, той има двойни издания... Но скоро доверието в моята телеграфна агенция се испари и когато един ден известих със слова, големи колкото телеграфни стълбове, че руските войски минали индийската граница, никой не купи "Българобран" и вечерта ядох в стаята си хляб, марули с оцет и маслини. Видях, че моята политическа рудница се изчерпа и аз прибягнах до други извор: задкулисния живот на хората. Станах морализатор и бичувател на обществените пороци и с тая цел поглеждах и под леглата на хората. Застърви се публиката от скандалната хроника, акциите на "Българобран" пак се подигнаха. И сега фабриката завървя добре... Па и намазах колелата ѝ с малко масълце от тайния фонд... Истина, човешката глупост направи доста скъпо да платя успеха си: аз имах няколко процеса, два нестанаха дуела и ядох няколко пъти боя в кафенетата. Провидението ми прати и Трансвалската война, аз намерих още един гъдел на българията: горещите симпатии към бурите. Шибай, Деркович, тогава сензационни новини с гръмоносни названия: накарах да падне три пъти Ледисмит, дадох на бурите в плен фелдмаршала Робертса, убих Кичнера. "Българобран" не се купува, а се граби. Търговия цветуща! Само онзи ден се сконфузих с уводния член за бурската флота... Тая игра ми изигра Драган Мишеморов през отсъствието ми. Ще ми заплати... Ех, тежък е кръстът на българския вестникар! При всичкия успех на "Българобран" аз съм обременен с неизплатими дългове и съдебният пристав в месеца поне веднаж иде да ми поднася уваженията си... Снощи ми описа вещите и аз ношувах в Златишкия хан, дето по желанието на ханджият оставих палтото си, да ми го не открадне някой от гърба. Сега, като фалирал евреин, обръщам старите тефтери и подновявам приятелството с тоя простак Мишеморова. (Ослушва се.) Иде някой. (Влиза Павел.)

ЯВЛЕНИЕ 6

Деркович и Павел

Павел (без да съгледа Дерковича). Никога не съм обядвал тъй сладко...

Ледисмит днес-утре се предава... (Съзира Дерковича учуден.)

Деркович. Добър ден, господин Мишеморов.

Павел (недоволено). Какво търсите тука, господине?

Деркович. Вас ви учудва моето присъствие? Зная. Извинете.

Павел. Какво търсите?

Деркович. Дойдох да ви дам някои обяснения по писаното за вас в последний брой на вестника ми. Аз крайно съжалявам, че някои хора злоупотребили с вестника ми и са напечатали без мое знание това

антрефиле.

Павел. Нито чета, нито искам да знам какво пише.

Деркович (ниско). Не е чел; по-добре. (Високо.) Господин Мишеморов, както знаете, ние, хората на перото, живеем от него. Тъй ли е?

Павел. Вий живеете от лъжи.

Деркович. Малцина могат да живеят само от истината на днешний век.

Павел. По себе си знаете. Какво искате?

Деркович (бърка в пазвата си). Една малка сметка да уредим.

Павел. Каква сметка?

Деркович. Имате да плащате две годишнини от "Българобран": трийсет лева.

Павел. Вашия вестник аз не съм го искал!

Деркович. Но ви е бил пращан. А аз нямам трансваалските рудници...

Трийсет лева. Други още трийсет лева – за възнаграждение на отговорния ни редактор.

Павел. Какво възнаграждение?

Деркович. За тридневния му затвор. Вие го лишихте от толкова клиенти и семейството му – от хляб.

Павел. Поврага да иде отговорният ви редактор и неотговорният!

Деркович (живо). Вие ме докачате на чест, господине!

Павел (ниско). Тоя поразеник има си хас да ме тегли сега на съд за докачение... или пък кой знай какво може да напише във вестника си, я че не съм кръстен, я... Трябва да бъда по-мек и предпазлив... Вестникар ли е – бягай! Който го помирише, носът му пада. (Високо.) Какво ще кажете още, че си имам работа.

Деркович. Още едно перо има. Двайсет и пет лева за картината.

Павел. Коя картина?

Деркович. На императора Максимилиана в златна рамка!

Павел (сърдито.) Че кой ти я иска? Вземи си я!

Деркович. Това е нечестно, господине. Да си украсявате с нея две години стаята, а сега – вземи си я!

Павел. Каква стая? Хвърлил съм я там зад миндера... Защо ми е твоят Максимилиан?

Деркович. Значи, тогава у вас липсва всякакъв вкус към изкуството! Само един невежествен човек може да се отнесе тъй грубо към една картина със златна рамка.

Павел. Не ми трябва ни рамките ви, ни вестниците ви, ни вие...

Деркович. Значи, за вас е еднакво, ако съм жив или умра от глад?

Павел. Едно емфие не давам.

Деркович. Емфие – благодаря... Дайте ми осемдесет и пет лева.

Павел. Не ви давам ни зехиря си!

Деркович. Значи, ще ме принудите да прибягна до правосъдието?... Чудна ми е вашата жестокост към мене в една минута, когато аз съм решил да браня вашата чест.

Павел. Моята чест?

Деркович. Да, тя ми е скъпа и аз искам да ви услужа. Но услуга за услуга. Платете дълга си. Вие ще ми бъдете особено признателен, когато в утрешния брой прочетете онова, което съм написал във ваша защита.

Павел. В моя защита? По-добре не пишете нищо за мене. (Ниско.) Тоя дявол ще ми раздрънка пак името; а ако го разсърдя, ще ме нацапа, та ще се гаврят и псетата с мене. Нали на Доча Кънев пак вестникари му туриха име «Хайванът»? Сега вече никой не казва Дочо Кънев, а Дочо Хайванът. Остана му!... По-добре дай на кучето един кокал да те не джавка. (Високо.) Господин Деркович, на ви петдесет лева, тъй, от приятелство ви ги давам и от благодарност, че няма да ми прашате занаяд вестника си. (Дава му парите). А колкото за Максимилиана, вземете си го, нека да украси и друга къща. (Измъква картината и я брише от праха.) Па, същата си е.

Деркович (ниско). Слава богу, успехът ми е по-голям, отколкото очаквах. (Високо.) Благодаря.

Павел. Колкото за вестниците — не мога да ви ги върна: хвърлял съм ги въз файтонджиите, те ги четат.

Деркович. Жално, а аз ги бих вземал с благодарение. От сто места телеграфически ми искат старите броеве.

Павел (ухилен). Да си правят туршия ли?

Деркович. Ето какво ниско понятие имате за печата. Но аз ще ви докажа силата му. Утре прочетете само.

Павел. Няма да чета!

Деркович. Тогава позволете да ви прочета ръкописа...

Павел. Да е просто.

Деркович. Не, не! Позволете ми. Вие ще се убедите, че нямате право да ми отбивате двайсет и пет лева. (Търси в джоба си. Ниско.) Нищо не съм написал, но нека да импровизирам... (Високо.) Вие не цените, а друг би дал милион за такава бляскава... препоръка. (Чете на една хартия.) «Редакцията скърби дълбоко за неприличните редове, обнародвани във вчерашния ни брой без нейно съгласие относително уважаемия столичен гражданин Павел Мишеморов...» Тая фамилия ви е по наследство?

Павел. От дядо и предяда...

Деркович. Хубава фамилия. Хъ-ъ... (Чете.) «Павел Мишеморов... тоест, господин Павел Мишеморов... който е един от нашите постоянни абонати...»

Павел (ниско). Взел те дяволът.

Деркович. «Господин Мишеморов, който е човек с възвишени чувства и високия патриотизъм... на господин Мишеморова, който стои по-горе от всяка похвала, тъй като господин Мишеморов...»

Павел. Много «Мишеморов»!

Деркович (чете). «Тъй като господин Мишеморов, наш горещ читател, в чието лице литературата и изящните изкуства намират пламенен насърчител...»

Павел. Тия може да ги оставите.

Деркович (чете). «Нашият независим лист, орган на правдата и истината, счита за свещена длъжност да изкаже високо своите чувства и съчувствия към господин Мишеморова... към господин Мишеморова... който се отличава с всичките граждански и семейни добродетели, в частности и изобщо, който е не само съпруг, тъй да се каже, но и баща... който... чието горещо съчувствие на господин Мишеморова към храбрите бури е известно навсякъде...»

Павел. Хъ, оттука чак до фурната...

Деркович (чете). «И чиято благородна ревност към разпространение зарите на просвещението и вестниците и в най-долните класове на народа...»

Павел. Мигар за пайтонджиите е това?

Деркович (чете). «Който... който...»

Павел. Приятелю, двацет и пет лева ли искаш още? Вземи ги! (Дава му парите.) Но тия лъжи да ги съдереш!

Деркович. Не желаете? Ваша воля. Тогава да ви не безпокоя повече.

Сбогом! (Ръкува се, взема картината и излиза.)

Павел (сам). Добре, че го отпратих с добром, на дявола свещ запалих в черкова, да ми бъде мирна главата. (Влиза Лисавета.)

ЯВЛЕНИЕ 7

Павел и Лисавета

Лисавета (усмихната). Павле! Нема те долу да чуйш телеграмата, що я чете Драган. То генерал Бужер разбил много страшно генерала Булера! И топове му взел.

Павел. Жубер, Лисаветче. Ах, тая е радостна новина.

Лисавета (ниско). Да бия желязото, додето е топло... Кой знай какво може да извикат от улицата... (Високо.) Павле, дето приказвахме тая заран за Божанкината работа.

Павел (гледа образа на Жубера). Ха, за Лазарова ли?... Колко топа е взел?

Лисавета. Кой?

Павел. Генерал Жубер.

Лисавета. Единайсет топа ли бяха, колко?... Ти питаше за господин Лазаров. Момъкът е харен и учен. Днес ще ни дойде на гости и ще се запознайте.

Павел. Пак при Тугела?

Лисавета. Забравих, Божанка питай... Той ни почита и обича, и ти ще го обикнеш.

Павел. Добре, да заповяда. Щом се харесват и щом е добър - от мене благословия... Има ли и в плен?

Лисавета. Англичани? Около шестстотин души.

Павел. Тоя Лазаров трябва да е много добър младеж... (Обръща се към Лисавета.) Та на каква война, кажеш, беше?

Лисавета. На служба питаш?

Павел. Да, да.

Лисавета (ниско). Ох, сега как? (Високо.) Той не е на служба.

Павел. Не е на служба?

Лисавета. Не е...

Павел. Празен ходи?

Лисавета (ниско). Рано или късно трябва да му се обади. (Високо.) Той държи вестник.

Павел (скоква сепнато). Как, вестникар ли?

Лисавета. Че какво?

Павел. Вестникар ли?!

Лисавета. И образован...

Павел. Вестникар?!

Лисавета. И много благороден.

Павел. Как, да не е същият Лазаров, за когото ми четеше Иванчо?

Лисавета. Да, редактор на "Зора".

Павел. Да стана дядо на вестникарин?

Лисавета. Той не е Деркович!

Павел. И ти си харесала такъв човек?

Лисавета. И Божанка го е харесала.

Павел (гневно). И карате и мене да го харесам? Никога не давам воля!

Лисавета (на себе си). Иди го сега предумвай. Аз се изпотих... не помогнаха и бурите... (Високо.) Павле, ти не викай, преди да знаеш! Като дойде, ще видиш колко е добър момък Лазаров.

Павел. Той да дойде? Хич да си не прави труд! През моя праг вестникарски крак няма да стъпи вече... (Гледа към два забравени от Дерковича вестника на масата.) Никога, никога! (Грабва вестниците и ги хвърля из прозореца, като погледва надолу.) Засипаха една жена.

Лисавета. Ти само хвърляй! Посипува се улицата всеки ден с вестници... Досрамя ме от хората.

Павел (взема си шапката). Аз отивам на кръщенето. Е, ти не можеш да дойдеш, а?

Лисавета. Извини ме пред кумицата. Болнава съм днес.

Павел. Отвори всичките прозорци да се изветри тук, че въздухът се развоня днес от вестници и вестникари! (Излиза.)

Лисавета (сама). Цар Соломон да доде — пак няма да го предума. Сега ме е страх да кажа на Божана. Как ще я огорча! Предала се е цяла... Ще се поболи това момиче. Павлюва неразбранщина. Да му доведем някой бур за зет — тогава ще хареса. (Влиза в стаята.)

ЯВЛЕНИЕ 8

Драган и Божанка

Драган (влиза от дъното, смеейки се с Божанка). Ха-ха-ха! Стана на целия

град за смях и на цяла България! Ха-ха-ха! Цял уводен член напечатал как бурската флота разбила английската в Индийския океан! Ха-ха-ха! Бурската флота и бурените адмирали!...

Божанка. Дали е усетил, че ти му си изиграл тоя фокус?

Драган. Навярно, затова от яд в снощний брой нападна тате. Аз пак ще му счупя муцуната на тоя вагабонтин.

Божанка. Не се закачай с Дерковича. Зъбесто куче е.

Драган. Знайш ли, Божано, ще му направя друга сега игра. Той печата стихове. Ще му напиша едно стихотворение, с чужди почерк, с тоз акростих: «Деркович е въртоглав!» Той няма да се сети и ще го тури във вестника си. Не, по-добре акростихът да казва: «Деркович — търговец на съвест!» Колко пъти е продавал съвестта си евтино и еменявал убежденията си!

Божанка (весело). Както ти вратовезките си: на неделата по три. Тая съвсем червена, революционерска. Чувай, пази се тати да не подуши, че ти пишеш "Революция".

Драган. Аз мисля да му предлага да се абонира. Има нужда неговият мозък от малко революция, да проникнат няколко нови лучи в гъстия лес на неговите дълбококорнестии предразсъдъци и ширококлонестии глупости, завещани с плесента на вековете.

Божанка (усмихната). Аз мисля, че и в твоята глава трябва да влязат няколко лучи от здрав смисъл и сериозност, защото там сега играят ветровете и духат ураганите.

Драган (шеговито). Не отричам; но и в твоята, сестрице, и в твоята миличка кратунка се е набрало доста мухъл.

Божанка. Не вярвам.

Драган. На, например по въпроса за Лазарова. Страхувания, колебания, подлости.

Божанка. Защо подлости?

Драган. Ако не щеш подлости, тогава — безхарактерност. Обичаш го? Искате? Вземи го, и конец.

Божанка. Това ще и да стане, но не само по твоя рецепт.

Драган. Какво очаквате? Да остарейте?

Божанка. Един дълг, едно приличие да изпълня.

Драган. Да искаш татовото съгласие? Няма да ти го даде. Лазаров е вестникар.

Божанка (замислена). Това е истина. Неговата омраза против вестникарите е непобедима.

Драган. Татовото гледище за печата е тясно. Понеже има лоши вестници, той предпочита да няма никак вестници. Тури синджир на свободата на печата — туряш синджир на духа, а пуцаш на воля произвола и тиранията.

Божанка. Синджир на печата не трябва да се туря, но на Дерковича трябва... Виж как маскири името на баща ни.

Драган. За Дерковича стига по-просто нещо; изхрани го, или пък това

(показва юмрук).

Божанка. Да, вие завчера сте се били в Панаха!

Драган. Не се изразяваш точно: бих го.

Божанка. Ти лудуваш, Драгане.

Драган. И пак ще го блъскам, честно слово.

Божанка. Четох за Лазарова какво е писал. Боже!

Драган. И знаеш? Това животно по едно време въртеше опашка да стане Мишеморов зет...

Божанка. Даже срам ме е, като си помисля, ча е можал една минута да храни надежда... Аз и с това си обяснявам ненавистта му към Лазарова.

Драган (гледа към вратата). За вълка приказваме и вълкът при нас. (Влиза Лазаров.)

ЯВЛЕНИЕ 9

Горните и Лазаров

Лазаров (усмихнато). Нещо ме одумвате. Добър ден! (Ръкува се любезно с Божанка и после с Драгана.)

Драган. Не, отчет давах за онзиденшния дуел с Дерковича, дуел с юмруци и с ританици. Видя му се тясно кафенето.

Лазаров. Четох описанието на подвига ти и в "Революция": пиперливко множко.

Драган. Лазаров! Българията наша обича пиперливото. Аз те съветвам и ти да туряш пиперек на твоите статии: много са целомудрени.

Лазаров. От това правило не отстъпям.

Драган. Ако искаш да ръководиш обществото, длъжен си да му говориш на език понятен.

Лазаров. Тоест на език уличен?

Драган. Не, но да се приближиш до масата.

Лазаров. По-добре е да се стараем нея да я приближим до нас.

Божанка. Аз съм съгласна с господин Лазарова.

Драган (усмихнат). О, съюзница още отсега.

Лазаров. "Зора" трябва да отговаря на името си, а не да съдържа кал.

Драган. Затова има и ограничена разпространеност. В България или трябва да бъдеш вестникар, или да не си. Ето Деркович е разбрал това и затова вестникът му е четен и популярен. Туряй, братко, пипер, пипер, пипер! Раздухвай фактите, усилий краските, избирай живописни епитетите; тури епохални лъжи и колосални низости, а главно введи скандална хроника. Нашето българско общество, огромната му маса, иска пиперек, горчица, ама английска горчица за манджата, за да я глътне вкусно, па била и от динев кори... Но аз ви оставям, благославям ви и ви пожелавам щастие, а най-много – кураж... Днес оракулът ще проговори: пригответе разнежените си сърца за душ приятен, като леда на Витоша. Адио! (Излиза.)

ЯВЛЕНИЕ 10

Божанка и Лазаров

Божанка (гледа подир Драгана). Все такава шантава глава...

Лазаров (хваща Божанка за ръцете). Как си, богиньо?

Божанка. Слушай, Лазаров!

Лазаров (усмихнато). Слушам, богиньо!

Божанка. Аз си имам име!

Лазаров. Богиня и Божанка не е ли все едно?

Божанка (усмихната). Никак, последнето е по-добро.

Лазаров. А първото ти по прилича.

Божанка (ниско). Какво исках да кажа? Ах, боже, забравих! (Високо.)

Каква прелестна разходка направихме снощи! Радост! И съвсем случайно.

Лазаров. Аз не вярвах, че ще ви намеря с Драгана на сказката в рисувалното училище... Истина, никога месечината тъй омайно не е светила в княз-Борисовата градина. И самата градина не ми се е показала по-вълшебна, макар че в дърветата шума няма и славеи не пееха – песен майска имаше в душата ми.

Божанка. Да, прелест беше снощи. Драган ни остави, та препускаше с велосипеда по шосето и се не върна вече. Някой мина оттам: дали ни видя? Аз и на мама не съм обадила, че в градината закъсняхме... Ти ще почакаш, тате е на кръщение.

Лазаров. Е, барометърът наш какво показва?

Божанка (смее се). Изменчив, според известията от войната.

Лазаров. Значи, добро показва, понеже бурите все успяват?

Божанка. Но тая заран тате го разстрои един вестникопродавец от улицата. Той ревеше с лоши новини.

Лазаров. Продавачът на "Българобран". Нарочно. Узнах, че Деркович е наредил да го тревожат – научил се за странната слабост на баща ти. Истина, тя е обща на всички ни сега - тая война държи всички ни нащрек и нашият пулс тупти с пулса на храбрите южноафрикански черногорци... По-чудното е бащината ти омраза към вестникарите...

Божанка. Която ме прави нещастна.

Лазаров. И поради която още не сте се решили да ме представите. Майка ти има ли разговор с него?

Божанка. Реши да му говори след обяд, но не съм я видяла.

Лазаров. Любопитно е да знаем впечатлението й.

Божанка. Аз още отсега го знам: лошо.

Лазаров. Но това е един смешен каприз у баща ти?

Божанка. Каприз или непобедима воля.

Лазаров. Любовта всичко побеждава.

Божанка. Казват...

Лазаров. Тя е способна на всякаква решителност, а у мене я има.

Божанка. И у мене я има.

Лазаров. Има ли я?

Божанка. Има я.

Лазаров. Помисли хубаво въз думите си.

Божанка. Ти снощи ми загатваше в градината за един план... Какъв е?

Лазаров. Много прост и много решителен, щом ме обичаш.

Божанка. Как смееш да кажеш това? (Въси се галено.) Неблагодарнико!

Лазаров. Плана ще туря в изпълнение веднага подир срещата ми с баща ти, ако резултатът бъде лош.

Божанка. Но кажи!

Лазаров. В утрешний брой на "Зора", начело, ще се появи обявление за нашата годявка!

Божанка. Ах!

Лазаров. Твоята решителност се разколеба!

Божанка. Не, но аз съм страшно изненадана!

Лазаров. Какво ще ми кажеш?

Божанка. Аз казах: на всичко съм готова. Но, Лазаров, дано можем да не причиним това огорчение на тати, който тъй ме обича... Говори му горещо, убедително и аз ще падна на колене пред него. Ще измолим благословията му.

Лазаров. Че ще я имаме кога да е, не се съмнявам. Винаги тъй е било.

Бащите се съгласяват за щастието на чедата си, когато те мъжки си го завоеват...

Божанка. Значи, днес се решава съдбата ни. Как е страшно!

Лазаров. Аз бързам, ще дойда по четири часът. Но дай ми една целувка, за да ме подкрепеш... (Целува я в очите.)

Божанка. Ще те чакам с трепет.

Лазаров. Сбогом! (Излиза.)

Божанка (сама). Треперя от вълнение да чуя мама, макар да имам вярно предчувствие. Сърцето в такива тържествени минути не лъже. Татковото предубеждение е непобедимо, жестоко. Но и моето щастие ми е скъпо и съм готова за него на крайности... (Влизат майка ѝ и брат и.)

ЯВЛЕНИЕ 11

Божанка, Лисавета, Драган

Божанка (на майка си). Е, мамо, кажи съдбоносното слово.

Лисавета. Баща ти не дава да се издума.

Драган (смее се). Ха-ха-ха! Аз какво казвах? Вековна плесен, кръгозор тесен, колкото вътрешността на една талига... Кураж, бедна Божанке! (Тананика високо с изразително ръкомахане.) «Марш, марш, генералю наш!»

Лисавета. Какво ти стана, Божанке? Що се улови тъй за гърдите?

Божанка. Аз съм нещастна! (Затуля си лицето.)

Лисавета. Ти си нещастна, пък аз съм смаяна! Божанка. Може би тате съвсем да го не приеме, да го оскърби! Боже! (Гледа към вратата.) Ето го иде... Как се чувствавам, че губя смелост! (Павел влиза.)

ЯВЛЕНИЕ 12

Горните и Павел

Лисавета (на Павля). Свършихте ли?

Павел. Кръстихме го: генерал Жубер. Драгане, аз ти бях казал да поканиш поручика Цакова, дето вчера пристигна от войната.

Драган. Поканих го, тате.

Павел. Искам да го видя и да се запозная и от устата му да чуя за тия чудни бури, на които целия свят се чуди... Такива младежи като него почитам. (Гледа значително към дъщеря си.) У нас паплач вестникари! Само лъжи, гнусотии и гламавщини.

Божанка (стидливо). Тате, господин Лазаров не е като другите. Той е образован и честен човек.

Павел. Който е честен, вестникар не става.

Божанка. Лазаров е човек, достоен за уважение. Ти го не познаваш.

Павел. Познавам го – щом вестникарствува...

Лисавета (шушне Божанки). Не му приказвай вече. Чакай някоя по-голяма победа на бурите, когато е много разположен.

Драган. Тате, ти си несправедлив към Лазарова. Той е симпатичен младеж и мой приятел.

Павел. Бъдете си приятели: търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака... Драгане, я ми кажи на картата де е Трансилвания. Божанке, донеси картата!

Драган. Трансваал, тате... Ти си като нашата слугиня. На кабинета ми казва кайвенето. «Разтребих кайвенето на Драгана!» (Смее се.)

Павел. Та и право казва. От тютюнев дим, угареци и вестници в твоята стая се повдига на човека... Содом и Гомор! (Божанка донася стенната карта на двете полукълба.)

Драган (смее се). Какво ще ми платиш за урока, тате?

Павел. Покажи Трансвалия!

Драган (показва на картата). Това е Трансваал, а това е Оранжевата република.

Павел. Жълтото? Виж как приличат на сарма. Ама се задъни в гърлото на англичаните.

Драган. Но театърът на военните действия е тука, в Натал. (Сочи по-долу.)

Павел. Това планините ли са? Трябва да са пълни сега с бури, с пушките на позициите. Сякаш че ги видя. Ами това е извън сармата?

Драган. Тате, имаш мътно понятие за тия места. Ето какво е, дето не четеш вестниците... Абонирай се барем на "Революция"!

Павел. Ти мълчи! А дека е Афганистан?

Драган (показва на картата). Ето това, между руските владения и Индия. Павел (гледа картата). Тясно място Афганистан. Една крачка – и Русия е в Индия.

Драган. Ти се лъжеш по картата. Афганистан има триста километра нашир най-малко.

Павел. Не ставай муле! Знай баща ти какво е карта. А триста километра какво са за дядова Иванов скок? Колкото това седедже!... Какво викат там? (Ослушва се.)

Драган. Вестникопродавецът.

Лисавета (ниско). Дано не вика някоя лоша новина.

Вестникопродавец (от улицата). Нов вестник "Българобран"! Важни новини! Мишеморов праща храна в Ледисмит!

Павел (гневно). Чапкънинът!

Драган (яростно). Заръчал и на хлапаците да викат из улиците тия идиотства! Мерзавец Дерковкч! Чакай да му кажа! (Тръгва да излезе.)

Лисавета. Стой, Драгане!

Божанка. Бачо, къде? Не прави лудости!

Павел. Драгане, тук! (Драган изскоква.)

Лисавета. Няма ли срам! Какви са тия подигравки с честните хора?

Божанка. Драган ще иска да се бие с него!

Павел. Викни го!

Божанка (спуска се при прозореца и гледа). Той отиде с велосипеда.

Павел. Аман от вестникари и вестници! Ще бягам из България!

Божанка (ниско). И Лазаров ще дойде тъкмо сега. Проклетията ни гони... (Влиза Иванчо.)

ЯВЛЕНИЕ 13

Горните (без Драгана) и Иванчо

Иванчо. Добър ви ден.

Павел. Ела, Иванчо, че ще се пукна.

Иванчо. При нотариуса – утре. Ами ти нося вестник "Съзнание", с живота на генерал Жубера. (Бърка в пазвите на палтото си и вади вестници.)

Павел. Кажи от уста... Отде ги тия влачиш пак?

Иванчо. Тия са най-пресните. Ах, ето "Съзнание". (Туря си другите очила, като пъхти шумно от уморяват.)

Павел (намусено.) Ще четеш ли? Прибери другите по-напред да ги не гледам.

Иванчо (прибира си вестниците в разни джобове). Сърдит си нещо, Павле?

Павел. Не питай.

Иванчо. Какво? Чул си за новата телеграма?

Павел. Каква телеграма?

Иванчо. Според една най-последня депеша от Лондон на Булера му провървяло. Превзел три бурски укрепления и бурите побягнаха, като

оставили лагера си.

Лисавета (ниско). Отдека се взе пък сега!

Павел (ядосва се). Това не е истина. От Лондон лъжат.

Иванчо. Но как вярвахме лошите за англичаните новини? И те идеха от Лондон.

Павел. Ти ги не вярвай.

Иванчо. Защо?

Павел. Защото тъй изнася на англичаните.

Иванчо. Но съгласи се най-после, че трябва да се надвият бурите!

Павел. Защо да се съглася?

Иванчо. Англичаните са безбройни.

Павел. А бурите са непобедими.

Иванчо. Ти пак упорствуваш детински.

Павел. А ти пак приказваш ахмашки.

Иванчо. От двама ни има един ахмак; ама кой е — не знам.

Павел. Ти си.

Иванчо. Или си ти, заедно с твоите бури.

Павел (яростно). Иване, ти си кюлхане!

Иванчо. Павле, ти си първо животно! (Скокват.)

Лисавета (спуска се към тях). Какво правите? Вие за тия бури ще се биете! (Към Иванча.) Господин Иванчо, ела си в ума! (Към мъжа си.) Павле, полудя ли? Боже господи, да се сбият от слободия!

Иванчо (пъшка). Хай нека аз да изляза по-умен. (Сяда.)

Павел. Хайде и аз да изляза благороден и да забравя «първото животно». (Сяда.)

Иванчо. И аз да забравя «кюлхането»! (Брише си потта.)

Лисавета. Срамота е. Приятели от двацет години, да се скарат за чуждите хора.

Павел. Иванчо, дай ръката. Ние сме дърти деца с тебе.

Иванчо (подава му ръката си). Добре. Да нямаме вече дума за бурите.

Павел. Приказвай бе, брате, ама приказвай човешки работи, а не глупости.

Иванчо. Ако са глупости, телеграмите ги казват.

Павел. Ъх, тъй кажи. Разбрахме се. Вижда ли Цакова?

Иванчо. Доброволеца от Трансваал? Не го познавам.

Павел. Заръчах на Драгана да ми го доведе. Искам да се запозная с тоя герой... Е, чети сега за генерала Жубера!

Иванчо. Не ми се чете вече... Аз, братко, повече дойдох да ти разправя една своя грижа, като на приятел, домашна грижа... (Поглежда значително, към Лисавета и Божанка.)

Павел. Лисавето, Божанке, имаме си разговор! (Лисавета и дъщеря и влизат в стаята и се спират до вратата.)

Павел и Иванчо

Иванчо. Ти знаеш ли, че одева дохожда при мене Деркович?

Павел. И при тебе? За какво?

Иванчо. За скандал.

Павел. Изпъди го!

Иванчо. Не прилягаше. Работата е за семейната ми чест.

Павел. Бре!

Иванчо. Бях прочел "Български лев" и "Змей" и току-що захващах "Народна свобода", хоп-троп – ето го Деркович. Питам го. Искате ми петстотин лева назаем.

Павел. Не давай! Жив обирник е!

Иванчо. Луд ли съм? Отказах му. Но чакай да видиш сега. Кажете: «Не даваш? Утре ще се появи в "Българобран" известие, че дъщеря ви е била забележена посреднощ в княз-Борисовата градина с един господин... и прочие, и прочие...»

Павел. Вагабонтин! Лъже, нали?

Иванчо. Щерка ми казва, че била на представлението със стрина си. Но стрина ѝ тръгна днес за Пловдив и нямаше как да науча истината.

Павел. Как, ти се усумняваш?

Иванчо. Не се усумнявам, но кой ги знай, брате? Днешните девойки – свободни. Мъчно ли е да им влезе дявол под кожата, докато имат днешното разпасано възпитание и лекомислени другарки? Малко ли стават такива работи?

Павел (замислено). Хъ!... А кой е бил оня, господинът?

Иванчо. Лазаров.

Павел (стреснато). Кой Лазаров?

Иванчо. Вестникарят.

Павел. Вестникарят?

Иванчо. Да. И онова, което ме важди, е, че снощи късно, като се връщах от свата, видях Лазарова, че се задаваше с една млада жена от Фердинандов булевар. Познах само него, тя беше в сянката, но приличаше на нашата...

Павел (ниско). Ех, тя се видя, нали сам бащата вярва! (Високо.) Тоя Лазаров, без да го познавах, знаех, че е вагабонтин.

Иванчо. Сега да го срещна, ще го заплюя!

Павел. Да излъстюва невинните момичета!

Иванчо. Да залепя петно на челата ни!

Павел. Да, на челата ни!

Иванчо. Да влачи нощя една мома по месечина!

Павел (замислено). И да ѝ казва, че уж ще я вземе...

Иванчо. Аз не знам дали ѝ е предлагал това.

Павел. Предлагал е, предлагал е...

Иванчо. Да я прави джурджина на света!

Павел (замислено). И тя сама да иска да го вземе, вагабонтин!

Иванчо. Не знам дали го е искала...

Павел (замислено). Искала го е, искала го е...

Иванчо. Бре!

Павел. И майка ѝ още да заляга за това.

Иванчо. Ти знайш?

Павел. Знам, знам.

Иванчо. Аз нищо не знам... и нищо не разбирам... Слисан съм! (Става.)

Сбогом! При нотариуса утре... Сега съм смутен.

Павел (шушне на Иванча). А пари даде ли му?

Иванчо. Двеста лева, да купя мълчанието му. Моля, това помежду нази.

Павел. Между нас, между нас... (Иванчо излиза.)

ЯВЛЕНИЕ 15

Павел, Лисавета, Божанка

Лисавета (влиза с Божанка). Тъй високо приказвахте, че чухме случайно...

Горкият Иванчо, дожаля ми за него... Ама и ние сме щели да си изгорим...

Павел (към Божанка иронически). Е, какъв бил Лазаров?

Божанка (чупи си пръстите от мъка). Ах!

Павел. Почтен, а?

Божанка. Тате!

Павел. Благороден, а?

Божанка (в силно страдание). Ах!

Павел. Симпатичен, а?

Божанка (затуля си лицето). Ох!

Павел. Харесахте го с майка си, а?

Лисавета. Павле! Чухме. Стига ни си мъчил!

Павел. И какво ви казваше тая стара лисица? (Посочва се.)

Лисавета. Какъв си, Павле!

Павел. Или аз паса патките, а не хората?

Лисавета. Павле, не мога да те гледам, като въртиш очите. Бога ли сме били с камъни? Измамихме се като човеци!

Божанка (отчаяно). Мамо! (Лисавета влиза в стаята.)

Павел (към Божанка). Каж ми нещо за твоя почтен редактор!

Божанка (ниско). Боже, аз не знам как да го отбраня, аз съм смаяна! Чини ми се, че земята се сгромолясва под мене.

ЯВЛЕНИЕ 16

Павел, Божанка и Лазаров

Лазаров (влиза). Добър вечер!

Божанка (вижда го уплашена). Ах!

Павел. Кой сте ваша милост?

Божанка (приближава бързо Лазарова, с усмихнато изражение). Добре дошли! (Шепне му бързо.) За бога, назови се Цаков, идеш от Трансваал.

Павел (към Божанка). Познавате се?

Божанка. Да, тате: поручик Цаков!

Павел (възторжено). О! Господин Цаков!

Лазаров (на себе си). Каква е тая комедия, не знам. Заповядат ми, ще я играя. (Към Павля.) Имам чест да ви се представя.

Павел (радостно се ръкува). Добре дошли! Благодаря. Колко се радвам! Елате. (Туря го да седне на миндера в къта.)

Лазаров (сяда; на себе си). Аз съм сега в небрано лозе. (Божанка му прави ободрителни знакове.)

Павел (подава Цакову цигаро). Е, кога пристигнахте?

Лазаров. Вчера, господин Мишеморов.

Павел. Е, нашите бури блъскат англичаните, а?

Лазаров. Салхана правят от тях.

Павел (ниско). Какъв приличен юнак! (Високо.) Вие сега ще ми разкажете всичко, няма да ви пусна.

Лазаров. Цял съм на ваше разположение, господин Мишеморов.

Павел (към Божанка). Божанке, кажи сладко и кафе, и бенедиктин! (Божанка влиза в стаята. Към Лазарова.) Имахте ли ги тия работи там?

Лазаров. Дека там такива разкоши! Само ракийка.

Павел. Трябва да е скъпа?

Лазаров. Двайсет франка килото. (Ниско.) Мисля, че така четох някъде!

Павел. Олеле! Солено! Ами генерал Жубер? Ами... бурските кончета?... А англичаните?... (И леко.) Аз се чудя сега за кое да го питам по-напред! (Високо.) А бурите... брадати все?

Лазаров. Мъжете – всичките. Жените нямат бради.

Павел. Ама юнаци и те?

Лазаров. Лъвиците виждали ли сте в зоологическата градина?

Павел. Олеле, мале!

Лазаров. И всяка има най-малко една дузина бурета.

Павел. Бре!... А доколко далеч бият бурските пушки?

Лазаров. Лучат добре на три километра. Ама човек ли е, лалугер ли е – там остава...

Павел. Страшине... Какво казвах аз на Иванча! И топовете им французки все?

Лазаров. Повечето, и най-нова система.

Павел. Трябва страшно да гърмят?

Лазаров. Не питайте: гръмотевица! (Ниско.) Е, сега? Какво ще я правим?

ЯВЛЕНИЕ 17

Горните, Божанка и Лисавета

Божанка (влиза с пиятото, последвана от майка ми, като ѝ шепне нещо усмихнато. Високо). Мамо, ето нашия герой, поручик Цаков.

Лисавета. Добре дошли, господин Цаков! (Ръкува се любезно с него.)

Лазаров. Добре нашли, госпожо. (Ниско.) И майка ѝ влезе в комедията!

Павел (на жена си). Лисавето, седни сега и слушай.

Лисавета (ниско). Тая Божана какво ни завъртя всички ни! (Високо.) Ами госпожите тамкашни какви са?

Павел. Асланки, Лисавето, и по дванайсет всяка ражда. Ние с тебе трябва да се червим...

Божанка (усмихнато). А бурските госпожици?

Лазаров. Не са дяволити... Сега са всичките милосердни сестри.

Павел. Вие все за жените... Чакайте да питаме и по-важни работи. (Към Лазарова.) А Трансваалия – балканиста земя? Тъкмо за пусии?

Лазаров. Трансваал? Ние действувахме в Натал, при Ледисмит.

Павел. Вестниците пишат, че голям глад имало там.

Лазаров. На конско месо са сега. Но скоро ще хванат да колят и плъхове...

Павел (ниско). Да го вземе дявола тоя чапкънин Деркович! (Високо.) И в битката бяхте?

Лазаров (ниско). Тука трябва повече фантазия... Но защо ме направиха траневаалски герой? (Високо.) Да, в няколко битки... При Николсонс Пек, дето хванахме хилядо и петстотин англичани роби... Генерал Саймонса го повали моята батарея. (Ниско.) Боже, как страшно лъжа!

Павел. Браво, юнако! Чух за тоя генерал... Виждахте ли се с генерала Жубера?

Лазаров. Да. Тогава именно генерал Жубер ме поздрави и каза: «Аз уважавам българската армия, която се прослави на Сливница!»

Павел. А ваша милост сте я прославили там. Дайте, дайте да ви стисна ръката. Да бях по-малък от вас, щях да я целуна. (Иска да му стисне ръката.)

Лазаров (дърпа си ръката). Никак не заслужавам това, господин Мишеморов.

Павел. Дай, дай!

Лазаров. Няма защо!

Павел. Всички се гордеем с тебе. (Ниско.) Ето един момък, който ми грабна сърцето... Но наша Божанка бяга на вестникари и вагабонти.

Божанка. И нашите вестници писваха за тия думи на генерала Жубера. (Ниско.) Боже, как ще се излезе сега из това невъзможно фалшиво положение!

Павел. Генерал Жубер на каква възраст е?

Лазаров. Около петдесет и пет годишен.

Павел (гледа образа му на стената). Мене ми се види да има от шейсет и пет нагоре.

Божанка. Брадата го прави така, тате.

Лазаров (поглежда образа). Да, такова нещо, около седемдесет... Ама брадата е причина... (Ниско.) Аз се забърках... Изпотих се да лъжа. Но

няма какво да се прави: «A la guerre comme a la guerre..»
Павел (гледа към вратата). Иде някой по стълбите. (Към жена си.)
Лисавето, ако е Лазаров, кажи му да си иде, дай му пътя!
Лазаров (ниско). Хвана да се осветлява малко гатанката. Но що значи това?
Лисавета (отива при вратата). Господин Иванчо е! (Повръща се.)
Божанка. Иванчо? Ах! (Проявява знакове на смущение. Иванчо влиза без очила.)

ЯВЛЕНИЕ 18

Горните и Иванчо

Иванчо (към Божанка). Госпожо Лисавето, прощавайте...
Божанка (ниско). Сега е страшно!
Лисавета (смее се). Взимаш Божанка за мене!
Иванчо (обръща се към Лисавета). Ах, тъй ли? Притъмняло тук, па и не виждам добре, когато нямам очилата за гледане. Дойдох да си ги взема, забравил съм ги. (Търси по миндера.)
Божанка (твърде смутена; ниско). Сега ще произлезе най-страшният скандал!
Павел (дири и той). Няма ги.
Иванчо. Тук съм ги изпуснал. (Дири и приближава към Лазарова и го вижда.) Ах? Вий ли сте, ваша милост? (Лицето му става гневно.)
Павел. Познавате ли се? Нашият герой!
Иванчо (към Павля). И вие го приемате? (Към Лазарова.) Господине, ти си един долен човек!
Лазаров (сприхаво). Какво значи това?
Павел (хваща Иванчо за ръцете). Нямаш право в мойта къща да нападаш.
Иванчо (към Павля). Как го приемате в къщата си?
Божанка (спуца се към Иванча). Бай Иванчо, поручик Цаков!
Иванчо (гледа гневно Лазарова). Лазаров! Тука Лазаров?
Павел (хваща го за лакътя). Какъв Лазаров? Поручик Цаков!
Лисавета (приближава Иванча). Иванчо, поручик Цаков.
Божанка (на Иванча). Поручик Цаков!
Павел. Ти не виждаш хубаво: намери си очилата!
Иванчо (взира се в Лазарова, като търси във всичките си джобове). Как?
Божанка. Изпуснали сте ги другаде, бай Иванчо. (Към Лазарова.) Не се докачайте: бай Иванчо се припозна, понеже е късоглед и без очила ясно не вижда на един разкрач. (Ниско.) Моля, стойте по в сянка.
Лазаров (отдръпва се в ъгъла; ниско). Дявол да ме вземе, ако разбирам. Едно виждам, че моето име привожда всичките тука в гняв и смущение...
Иванчо (продължава да тършува из джобовете и да гледа по земята).
Павел (тика го и го туря да седне). Не ставай глупав, слушай сега чудеса от Трансвалия... Пушките им на три километра лалугер убиват! Нали ти

казвах?

Иванчо (втренчен в Лазарова). А на него прилича... Тогава пардон, господине.

Лазаров (ниско). Но какво има тоя простак с мене? Но да пазя ролята си. (Високо.) Та ви казвах, господин Мишеморов... какво казвах?

Павел (към Лисавета). Какво казваше?

Лисавета (към Божанка). Какво казваше?

Божанка. Мисля... приказвахме... за бради. (Ниско.) Боже, избягна се скандалът!

Лазаров. Да, за генерал Жубера... «Българската армия, каже, се прослави, на Сливница» и обясни на бурите какво е България, понеже ме взимаха за русин.

Павел. Де ще знаят за България, там на она край на света?

Иванчо. А! Вие ли бяхте? Аз четох вашето писмо във вестниците... Имаше го в "Зора", "Мироглед", "Българобран", в "Черноморски лебед" — съкратено, и в "Змей". Четох го във всичките!

Лазаров. Може да сте го чели, господине...

Иванчо (ниско). Как много мяза на Лазарова, и гласът му същият. (Търси си машинално очилата.)

Павел. Имат ли бурите вестници?

Лазаров. Само един вестник.

Павел. Ето защо господ им помага.

Иванчо. Че как могат без вестници? Аз ако не прочета двацет на деня, считам, че не съм живял.

Лазаров. Там само една библия знаят. А преди боя пеят псалми...

Павел. Ето един достоен народ. А у нас никой не мисли за бога: все безбожници, политикани и вестникари... Пишат "Барабани", "Левове", "Революции". Содом и Гомора! (Ниско.) Как Божанка му е зинала в устата! На, такъв зет — то е слава и благодат.

Иванчо (към Лазарова). До колко време най-много могат се удържа бурите?

Павел (към Иванча). Сиреч какво искаше да кажеш?

Иванчо. Защото Чемберлен казал, че най-много две недели, и англичаните ще бъдат в Претория.

Павел. Твоя Чемберлен, Мемберлен... трябва да му обръснат мустаците и да му дадат хурка в ръцете. Само за това го бива.

Иванчо. Че той е къосе! Аз му имам образа! (Вади вестници.)

Павел. Камо да ми паднеше в ръцете...

Иванчо (вади и разгръща вестници разсеян). Казвам ти, че няма мустаци...

Павел. Бих го запалил като машала!

Иванчо (вади вестници и ги разгръща разсеян). Няма мустаци, ти казвам...

Павел. Какво му чинеха бурите, а, Цаков?

Иванчо (все вади вестници, разсеяно). Няма мустаци, Павле...

Павел. Да няма очи в главата!

Иванчо. Ах, ето го с едно очило! (Показва образа му в един вестник.)

Павел. Аз твоя Чемберлен и твоите вестници, ето де ги хвърлям: на кучетата! (Грабва вестниците и ги хвърля през прозореца.) Ти слушай сега!

Иванчо (поразсърден). Какво значи това?

Лисавета. Ето пак ще се скарат!

Павел (към Иванча). От тебе весело нещо човек няма да чуй! (Влиза един печатарски работник с два .числи пакета вестници.)

ЯВЛЕНИЕ 19

Горните и работникът

Павел (на работника). Какво търсиш тука? Кой си?

Иванчо. Тоз е работник в Говедаровата печатница.

Работникът. Господарят ви праща тия стари вестници, понеже премещаме печатницата и няма място в новата.

Павел (сърдито). Защо праща на мене тоя боклук, а го не хвърли на купището?

Работникът. Нали тук живее господин Мишеморов?

Павел. Какви са тия вестници?

Работникът. "Революция". (Слага пакетите на масата.)

Павел (смаян). "Революция"?

Работникът. Да. Ваш вестник.

Божанка (смутена). Сега и това!... (Шушне бързо с майка си.)

Иванчо. Как, господин Драган пише "Революция"?

Божанка (ниско). Ах!

Павел (отчаяно). Вестникар? Тоя магарешки син?

Работникът. Има още. (Излиза.)

Павел (смаян). Вестникар ли? И той?!

Иванчо. Чудно! Пък аз не знаех...

Павел. Той? "Революция"?

Работникът (донася и оставя още три пакета свързани с вестници). Дайте бакшиш, господине.

Павел. Чакай един бакшиш! (Грабва един пакет и го хвърля въз него.

Работникът избягва.) Драган вестникарин? Хайдутакайт! (Хвърля и другите пакети из вратата.)

Лисавета. Що чиниш, Павле!

Павел. Де е сега тоя маскара? Как, аз — баща на вестникар?

Божанка (поглежда към вратата уплашена, ниско). Боже, какво ще стане сега? (Влиза Драган запъхтян.)

ЯВЛЕНИЕ 20

Горните (без работника) и Драган

Павел. Ела, магаре! Тоя вестник твой ли е!

Драган. Тате, едно страшно премеждие!

Божанка. Ах! (Иска да му шепне.)

Драган (отстранява я; на баща си). Заплясках Дерковича с бастуна по главата в кафенето, той измъкна револвера и гръмна въз мене.

Лисавета и Божанка. Ах!

Павел. Драгане, що думаш?

Драган. Да му не бе дръпнал Лазаров ръката, куршумът щеше да иде в гърдите ми. Лазаров ми спаси живота!

Лисавета. Божке!

Павел (трогнат.). Синко!

Драган (съзира Лазарова). Ето го! Братко, благодаря ти! (Прегръща го и го целува.) Павел (смаян). Лазаров?

Иванчо (с очила). Намерих си очилата... Тоя е Лазаров!

Павел (смаяно гледа към Лазарова). Как? Не е Цаков?

Лазаров (ниско). Ето точка на комедията. Тя ми тежеше. (Високо.)

Господин Мишеморов! Аз съм Лазаров!

Божанка (стиска ръце умолително пред баща си). Тате! Искам прошка. Аз ви введох в заблуждение... Сама не знам как сторих това... Уплаших се, смаях се, като гледах как бяхте разгневени на господина Лазарова.

Простете ме!

Павел (разперил ръце, стои втрещен и неподвижен).

Драган. Тате, аз не знам какво е станало тука... Но ти казвам, че дължа на Лазарова дните си. Той е един благороден човек и искрено и честно люби сестра ми.

Иванчо (гневно). Той люби честно много души из един път...

Лазаров (към Иванча). Господине, вий се забравяте!

Иванчо. Честно ли е да излъстявате хорските моми и да ги развождате нощя по кърищата?

Лазаров (сърдито). Как си позволявате дързости? Вие какво се месите не във ваши работи?

Иванчо. Не в моя работа? А кого водихте нощеска из княз Борисовата градина?

Божанка (излиза пред Иванча). Мене води!

Иванчо. Как?

Павел (възнегодувал). Как! Нощя? С него?

Драган. Аз бях с тях!

Лисавета. От рисувалното училище излезли тримата да се разходят...

Павел (все стои с разперени ръце).

Божанка (просълзена). Тате, ние се искаме с Лазарова. Аз ще бъда негова жена!

Лазаров (на Павля). И аз идех с цел да изпрося вашата отеческа благословия. Господин Мишеморов, предлагам ръката си и сърцето си на дъщеря ви. Аз ще я направя щастлива!

Павел (все стои с разперени ръце и гледа смаян ту Божанка, ту Лазарова).

Иванчо (брише си потта). Слава богу, олекна ми.

Лисавета (брише си очите). Павле, не им убивай сърцата!

Павел (към Иванча). А ти?

Иванчо. Аз съм се лъгал! На твое място с радост бих склонил да имам зет господина Лазарова, от когото искам извинение. Ако и да не ми харесва вестника му, но го знаех и сега го знам за един добър и почтен младеж. Драган. Благослови ги, тате. Лазаров ще ни направи чест. Той е достоен за сестра ми и тя за него.

Павел. Всичкият свят това иска! Види се, че и господ го иска! (Към Божанка и Лазарова.) Целувайте ръка! (Божанка и Лазаров му целуват ръка; той си бърше очите.)

Лазаров (към Лисавета). Дай ръката, бабо! (Целува ѝ ръката, също и Божанка; тя ги целува по челата.)

Драган (поздравлява ги). Ура! (Към баща си.) Тате, сега стани абонат на Лазаровия вестник!

Павел (усмихнато). То се види, пак ще ги чета тия пущини, щом ставам вестникарски дядо. Но не твоята „Революция“! (Към жена си.) Лисавето, я накладете един голям огън на купището, па да я изгорите! (Сочи пакетите.)

Завеса

София, 15 февруари 1900